

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мета: Розширити знання учнів про рідну мову, формувати розуміння того, що мова – скарб народу, розвивати комунікативну компетентність учнів, виховувати почуття національної гідності, любові і поваги до рідної мови.

Обладнання: комп'ютер, слайд-шоу в програмі Microsoft Power Point, записи пісень, записи на дошці, виставка малюнків «Це моя земля, моя країна», книжок українських казок, загадок, легенд, прислів'їв, пісень, творчі доробки груп.

Звучить пісня

1. Ведучий:

Рідна мова - це мова, що першою засвоюється дитиною і залишається зрозумілою на все життя. Рідною прийнято вважати мову нації, мову предків, яка пов'язує людину з її народом, з попередніми поколіннями, їхніми духовними надбаннями.

2.

Мова моя українська,
Батьківська, материнська,
Я знаю тебе не вивчену -
Просту, домашню, звичну,
Не з-за морів покликану
Не з словників насмикану

Ти у мені із кореня,
Поле мені наговорена,
Дзвоном коси накована,
В чистій воді смакована,
Болем очей продивлена,
Смутком багать продимлена,
З хлібом у душу всмоктана,
В поті людським намокнута,
З кров'ю моєю змішана,
І аж до скону залишена
в серці моїм.

3. Щорічно 21 лютого в усьому світі відзначається День рідної мови, проголошений Генеральною конференцією ЮНЕСКО для сприяння мовному і культурному різноманіттю і багатомовності. Сумна статистика ЮНЕСКО говорить, що кожного тижня у світі зникає одна мова. Разом з нею в історію йде й народ – носій цієї мови. За невтішними прогнозом лінгвістів, через 25 років від нині існуючих «живих» мов залишиться тільки десята частина.

Нині у світі нараховується 6809 «живих» мов. Через те, що 90% сьогodнішніх мов світу знають менше 100 тис. чоловік, ці мови мають проблемну перспективу. Декілька сотень мов взагалі знаходяться на грані вимирання: 357 мов мають до 50 носіїв, а на 46 мовах розмовляють по одній людині! Після смерті кожного із тих 46 людей помре й мова, яку вони представляють.

Учені стверджують, що для того, щоб мова жила й успішно розвивалась, необхідно, щоб на ній розмовляло не менше 1 млн. чоловік. Таких мов сьогodні в світі не більше 250. Тому й така впевненість учених, що в найближчі десятиліття зникне до 90% усіх світових мов.

4.- Як відмічається в роботі біолога Білла Сьюзерленда, оприлюдненій в журналі «Nature», кількість мов, на яких розмовляють люди нашої планети, зменшується швидше, ніж зникають рідкісні види птахів і тварин.

- А скільки вже зникло у світі мов?

- Тільки за останні 500 років на Землі зникло близько 4,5% усіх відомих науці мов.

- За цей же час світ утратив 1,3% птахів і 1,9% ссавців. Людство усвідомило необхідність захисту тварин і птахів.

- Але до цього часу ще не переймається долею народів та їх мов.

- Усі до єдиної мови в світі – надбання всього людства..

- Кожна мова несе в собі унікальний історичний і культурний досвід певного народу, тому всі розмови, судження і теорії про те, що вмирання мов має нібито природну закономірність по суті означає намагання обґрунтувати теорію лінгвоциду .

- Що таке лінгвоцид?

5.Лінгвоцид (мововбивство) – цілеспрямоване, свідоме нищення певної мови як головної ознаки етносу – народності, нації. Лінгвоцид спрямовується в першу чергу проти писемної форми мовлення. Кінцевою метою лінгвоциду є етноцид – ліквідація народу як окремої культурно-історичної спільноти .

Лінгвоцид мав і має місце фактично в усіх багатонаціональних державах. У стародавній Індії носії неарійських мов не мали надії вибратись із нижчих каст. У Китаї, щоб зайняти хоч найнижчу посаду, треба було скласти іспит з ієрогліфічного письма, і хто не знав китайської мови, не мав у житті найменших шансів.

Типовим прикладом лінгвоциду в Європі у 20 ст. була заборона в окупованій іспанськими фашистами Каталонії мови її народу. Було заборонено викладати каталонську мову в школах, публікувати нею газети, журнали і книги, правити Службу Божу, листуватись, розмовляти в робочий час, називатись каталонськими іменами, вживати рідні географічні назви, у тому числі слово «Каталонія». Особливо жорстоких утисків протягом декількох століть зазнала і зазнає українська мова. Лінгвоцид щодо української мови має довгу історію, сторінки якої рясніють підступом, погордою, нахабством, лицемірством поневолювачів та щедро политі сльозами і кров'ю їхньої жертви — нашого народу.

Доля народу нерозривно пов'язана з долею мови. В свою чергу, мова народу є тим стержнем, на якому формується культурна самобутність цього народу. Тому збереження живої мови повинно бути пріоритетним напрямком в збереженні і розвитку народу.

6. Показ відеосюжету « Поле битви – українська мова»

7. Молитва

Гріховний світ вирує неспроста,
Підступний демон, що керує нами,
Та піднімається нетлінно над віками
Велична постать вічного Христа.

О Господи ! Знайди нас всіх, знайди,
Бо ми блукаєм хащами ще й нині,
Прости гріхи й провини безневинні,
І до спасіння всіх нас поведи.

О Господи! Зціли нас всіх, зціли,
Всели в серця неопалиму мрію,
Щоб ми, пізнавши віру і надію,
Жорстокий світ добром перемогли.

Моя прекрасна українська мово,
Найкраща пісня в стоголоссі трав.
Кохане слово, наше рідне слово,
Яке колись Шевченко викохав.

Ти все знесла насмішки і зневаги,
Бездушну гру ворожих лжеїдей,
Та сповнена любові і відваги
З-за ґрат летіла птахом до людей.

Ти наш вогонь на темнім полі битви,
Невинна кров пролита в боротьбі.
Тебе вкладаєм тихо до молитви
І за спасіння дякуєм тобі.
(Ольга Яворська)

8. Ведуча:

6 листопада 1997 року було підписано Указ Президента України, у якому говориться: "На підтримку ініціативи громадських організацій та з урахуванням важливості ролі української мови в консолідації суспільства постановляю: "Установити в Україні День української писемності та мови, який відзначати щорічно 9 листопада в день вшанування пам'яті Преподобного Нестора Літописця".

9. Ведучий:

Корені українського слова проросли з найдавніших діалектів праслов'янських племен, рясними пагонами розвинулися в часи Давньоруської держави. Древнє слово квітами-перлами розцвітало у найдавніших пам'ятках культури Київської Русі, у полемічних творах, у красному письменстві різних часів.

10. Ведучий:

З часу, винайдення писемності фактично почався період документальної історії людства, тому стало можливим не тільки передавати мовну інформацію на відстані, але й закріпити її в часі.

11. Веду́ча:

Вперше українську народну мову було піднесено до рівня літературної наприкінці XVIII століття з виходом у 1798 році першого видання "Енеїди" Івана Котляревського, який вважається зачинателем нової української літературної мови.

Так Котляревський у щасливий час
Українським словом розпочав співати,
І спів той виглядав на жарт не раз,
Та був у нім завдаток сил багатий.
І огник, ним засвічений, не згас,
А розгорівсь, щоб всіх нас ogrівати.

12. Мультимедійний проект «Зацвіла в долині...»

13. Веду́чий:

Т.Г.Шевченко своїм величезним талантом розкрив невичерпні багатства народної мови, осягнув її, і як ніхто, розкрив чудову, чарівну музику українського слова:

Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос -
Більш нічого.
А серце б'ється - ожива,
Як їх почує!...

14. Виконується поезія Т.Г.Шевченка «Мені однаково чи буду...»

15. Мультимедійний проект «Думи мої, думи мої...»

16. Веду́чий:

Сила слова безмежна. Особливо, коли воно живе, іскристе, емоційно виважене. Коли воно сліпуче, "як проміння ясне" а могутнє, "як хвилі буйні". Коли слова - палкі блискавиці. Тоді воно здатне робити чудо і хвилювати найтонші струни людського серця. Століттями мова народу була тією повноводною річкою, яку ми називаємо поезією.

17. Говоріть

Говоріть, як колись вас навчала матуся,
Говоріть, як навчав у дитинстві татусь,
Легко так, вільно так, щоб слова були в русі,
Не тримайте слова, віддавайте комусь.

Щиро так, м'яко так, починайте казати,
Як воліла б відкритись ваша душа.
Може хочеться їй у словах політати
Привітати когось, а чи дати відкоша.

Слів у мові мільйон, вибирайте найкращі
Кожне з них, лиш торкни, - як струна виграла,
Зрозумілі, вагомі й усі вони ваші –
Мелодійні, дзвінкі, українські слова.

Говоріть про любов і про віру у щастя,
Уникайте мовчання, нудьги і ниття,
Говоріть, хай в розмові слова веселяться,
Говоріть і продовжуйте мові життя.

(Олесь Лупій)

18.Ведуча:

Зверніть увагу на багатючі можливості нашої мови. Ми будемо читати текст, кожне слово якого починається з літери "Б". "Біля білої берези блукав білий бородань. Борода, брови були білі. Брав бородань бандуру, бурмотів, бубнів. Бандура болісно бриніла".

19.Ведучий:

"Багато бачив бандурист бід батьків, братів босих, багато брехні, безчестя, безкультур'я, братовбивства... Боротися! Безстрашно, безперервно боротися. Благи благословення Божого".

20.Ведуча:

«Боже! Бачиш - боса Батьківщина! Бо брат бив брата, батько – батька. Боже! Біль безжалісний! Боже, буде багата будучина Батьківщини? Буде!»

21.Я вам прочитаю такий вірш, у якому всі слова починаються з букви «С». А називається вірш «Світанок».

Світанок

Сад спочиває, спить спокійно,
Ставок старечий стуманів.
Стежина-стежка самостійно
Снує собі серед садів.

Світанок синій струменіє,
Сосна світлішою стає.
Серпанок світиться. Світліє.
Сон сновидіннячка снує.

Світ стрепенувся. Скільки спати?
Співають сотні солов'їв!
Скоренько стало скрізь світати.
Стрижі — стрілою! Сонце! Спів!

Сміється сонце, світить, сяє!
Стрічає сонечко сосна.
Сопілка, скрипочка співає,
Співає серденька струна.

22 Ведучий:

А скільки в нашій мові пестливих, ніжних форм слів до одного вибраного слова. Ось в англійській мові "хенд" - це просто рука і нічого більше, а у нас: ручка, ручечка, рука. рученька рученя, рученятко. А які слова можна добрати до слова "мама" - няня, матуся, мамуся, мамочко, матінко.

23. Ой яка чудова українська мова!
Де береться все це, звідкіля і як?
Є в ній ліс, лісочок, пуща, гай, діброва,
Бір, перелісок, чорноліс. Є ще й байрак,

І така розкішна і гнучка, як мрія...
Є в ній хурделиця, віхола, завія,
Завірюха, хуртовина, хуга, заметіль.
Та не в тому справа, що така багата.

Помагало слово нам у боротьбі,
Кликало на битву проти супостата
Та звучало сміхом на полях плаката,
І за все це, мово, дякуєм тобі.

24. Ведучий:

Ось і підходить до кінця наша зустріч. Ми живемо на чудовій, багатій, мальовничій землі — на нашій славній Україні. Тут жили наші прадіди, діди, тут живуть наші батьки, тут корінець роду українського, що сягає сивої давнини. І негоже, просто соромно бути поганими нащадками у таких великих і славних батьків.

25. Ведуча:

Людині визначено Богом місце народження, країна, небо ; вона не може нічого того поміняти, як не може поміняти саму себе. А якщо щось із того призначеного їй, поміняє, то не на краще, бо чуже ніколи не буває кращим. І куди б ти не пішов - твоя Батьківщина, земля твоя, твоя мова, твій народ завжди будуть з тобою.

Звучить пісня про Україну «Країна моя»